



13 mei 2020, 15.00 uur

COVID-19-monitor Inspectie van het Onderwijs: Wat deden scholen en instellingen, in de periode van schoolsluiting tot aan 23 april¹, om het onderwijs zo goed mogelijk te continueren?

Het onderzoek

Door telefonisch in gesprek te gaan met besturen, scholen en instellingen uit de sectoren po, vo, so, mbo en ho verzamelde de inspectie informatie over wat besturen, scholen en instellingen in de periode van schoolsluiting tijdens de coronacrisis deden om het onderwijs zo goed mogelijk te continueren. De vragen richtten zich onder andere op de vormgeving van het afstandsonderwijs, op de inrichting van opvang en onderwijs op school en op leerlingen in een kwetsbare positie. Op die manier geven we voor het gehele onderwijsstelsel op sectorniveau, en dus niet op school- of instellingsniveau, een beeld van de huidige situatie. Het onderzoek betreft een monitor. De inspectie is voornemens om voor de zomervakantie en in het najaar de besturen, scholen en instellingen opnieuw te benaderen over de situatie op dat moment. In het voorjaar van 2021 zullen we hierover ook rapporteren in de jaarlijkse Staat van het Onderwijs.

Samenvatting hoger onderwijs

Inspecteurs hebben, tussen 20 april en 1 mei 2020, een beredeneerde steekproef van 16 hbo- en 7 wo-instellingen telefonisch benaderd over de periode tot dan. Dit betrof ongeveer de helft van de bekostigde universiteiten en hogescholen, en een niet bekostigde hogeschool. We spraken hierbij telkens iemand die nauw betrokken was bij de coördinatie van COVID-19-maatregelen. Veelal waren dat leden van het college van bestuur of hoofden van stafbureaus voor het onderwijs. De onderstaande bevindingen geven weer hoe ho instellingen de situatie ervoeren, de ervaring van studenten of medezeggenschap kunnen uiteraard op onderdelen afwijken.

De hoofdbevindingen op een rij:

- Bestuurders en hoofden van de stafbureaus benoemden veel positieve aspecten, waaronder de betrokkenheid, inzet en flexibiliteit van het personeel en de snelheid waarmee het afstandsonderwijs is opgezet. Deze crisis heeft onderwijsinnovaties waar men toch al mee bezig was, enorm versneld. Naar de toekomst toe werd door instellingen meermaals de vraag opgeworpen welke veranderingen zouden moeten en/of kunnen blijken.
- Ongeveer driekwart van de bevraagde ho-instellingen gaf aan dat (bijna) al het onderwijs doorging. Als het onderwijsaanbod niet doorging, hing dat vaak samen met de onderwijsvorm. Hoorcolleges werden veelal online beschikbaar gesteld en de meeste werkcolleges gingen digitaal door. Practica, vaardigheidsonderwijs en stages gingen vaak niet door. Soms werden theoretische blokken van een ander studiejaar in plaats van de oorspronkelijke geplande practica of stages aangeboden. Veel instellingen benadrukten dat ze geen oplossing per blok zochten, maar een andere programmering binnen het curriculum als geheel. De

¹ Enkel besturen van een instelling voor hoger onderwijs werden iets later bevroegd (voor 1 mei).

verschillen tussen instellingen waren groot, en ook binnen instellingen met veel opleidingen was de variatie groot.

- Verschillende toetsvormen werden gebruikt en aangepast. Het overgrote gedeelte van de instellingen zei gebruik te maken van online toetsen. De meeste instellingen gaven aan dat zij ook werkten met vervangende opdrachten en soms met mondelinge toetsen of alternatieve toets locaties. Iets minder dan twee derde van de instellingen gaf aan dat bij een aantal opleidingen toetsen werden uitgesteld. Dat was onder andere het geval bij toetsing waarbij fysiek contact nodig is (medische opleidingen) of waarbij gebruikt wordt gemaakt van werkplaatsen of practica.
- Instellingen gaven aan maar beperkt te weten of alle studenten actief meededen. Omvangrijke ho-instellingen met grootschalige opleidingen hebben daar ook in gewone tijden lang niet altijd zicht op. Een kleine helft van de instellingen had, voor zover de respondent wist, weinig tot geen zicht op de mate van actieve deelname van studenten. Van de ruime helft van de instellingen die zei wél zicht te hebben op hun studenten, bijvoorbeeld in kleinschaliger settings, gaf de helft aan dat (vrijwel) alle studenten actief meededen, de andere helft dat ongeveer driekwart van de studenten actief deelnam.
- Een ruime meerderheid van de instellingen kon geen inschatting maken van het aandeel studenten dat volgens de oorspronkelijke planning zou kunnen diplomeren. Veelal waren de resultaten van de eerste tentamens, voor zover die door gegaan waren, nog niet bekend. De instellingen die wel een inschatting wilden maken, dachten dat tussen 75 en 100% van de laatstejaars studenten volgens de oorspronkelijke planning zou kunnen diplomeren.
- Instellingen zetten zich in om extra aandacht te geven aan specifieke groepen leerlingen, toegespitst op waar dit nodig was. De meeste gevraagde instellingen benoemden dat vooral internationale studenten extra aandacht kregen van docenten, studietoelators en –adviseurs of andere medewerkers. Daarnaast gaf bijna de helft van de instellingen te kennen extra aandacht te geven aan studenten met financiële problemen en studenten met een functiebeperking, zoals een fysieke of mentale beperkingen. Ook maakten instelling zich zorgen over de februari-instroom die nog maar een paar weken was begonnen toen de maatregelen van kracht gingen en over deeltijdstudenten die gezin, werk en studie moesten combineren. Als ondersteuning noemden de meeste instellingen dat er intensiever contact was met de studenten dan gebruikelijk. Een kleine helft van de instellingen maakte digitale voorzieningen beschikbaar voor studenten, soms door een digitale helpdesk, soms door in noodgevallen voor een enkele student het gebouw te openen. Volgens instellingen ervaren studieadviseurs weinig knelpunten in hun contact met studenten. Zij kunnen vaak snel reageren, maar hebben soms ook niet meer te bieden dan een luisterend oor.
- Als voornaamste belemmeringen in het organiseren en uitvoeren van aangepast onderwijs noemden instellingen de werkdruk voor docenten en het niet kunnen doorgaan van stages gecombineerd met het ontbreken van alternatieven daarvoor. Veel instellingen vonden het moeilijk dat er in deze periode maar beperkt interactie mogelijk was tussen studenten onderling of tussen docent en studenten. Sociale isolatie is een groot zorgpunt. Vooruitkijkend naar het nieuwe studiejaar maakten veel ho-instellingen zich zorgen over hun financiële positie bij teruglopende rendementen, een mogelijk verminderde internationale instroom, en benodigde investeringen voor een online didactiek, voor het beschikbaar stellen van practica voor een dubbele groep (de nieuwe lichting plus de huidige lichting studenten die nu de betreffende vakken niet kunnen volgen). Instellingen met specifieke voorzieningen (bijvoorbeeld interne huisvesting, het restaurant van een

hotelschool) ervaren nu al de nood als zeer nijpend. Het niet-bekostigde onderwijs meldde direct het effect op de aanmeldingen en de omzet te merken.

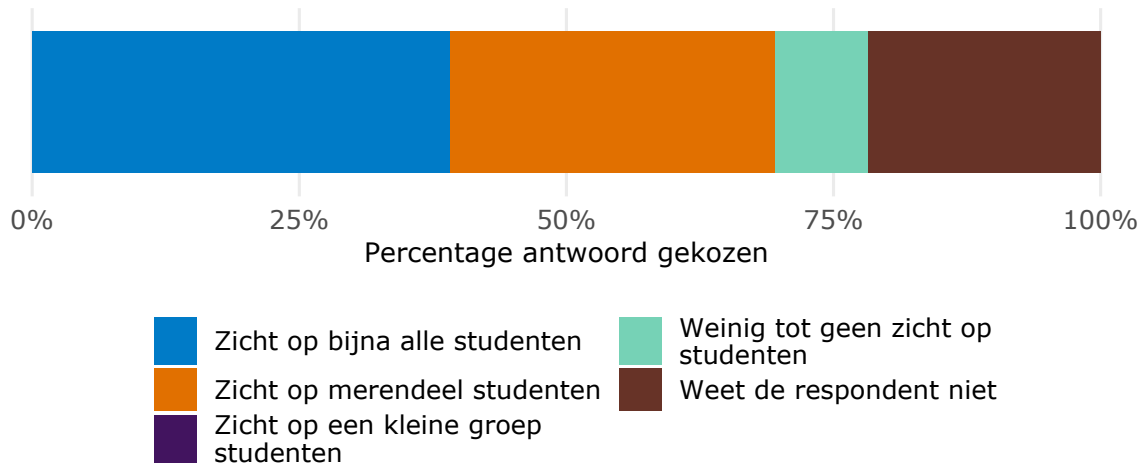
- Het merendeel van de instellingen ervoeren de samenwerking met de medezeggenschap als positief. Veelal werd de mr betrokken bij de aanpassingen van het onderwijs en de toetsing, en ook bij de communicatie naar studenten. Ook opleidingscommissies waren betrokken, maar dat kon sterk per opleiding variëren.

Overzicht van de data in grafiekvorm

De volgende pagina's tonen de onderzoeksresultaten in grafiekvorm. Wilt u de exacte onderliggende cijfers weten? Of ervaart u problemen met de digitale toegankelijkheid van de informatie? Neem dan contact op via het [contactformulier](#).

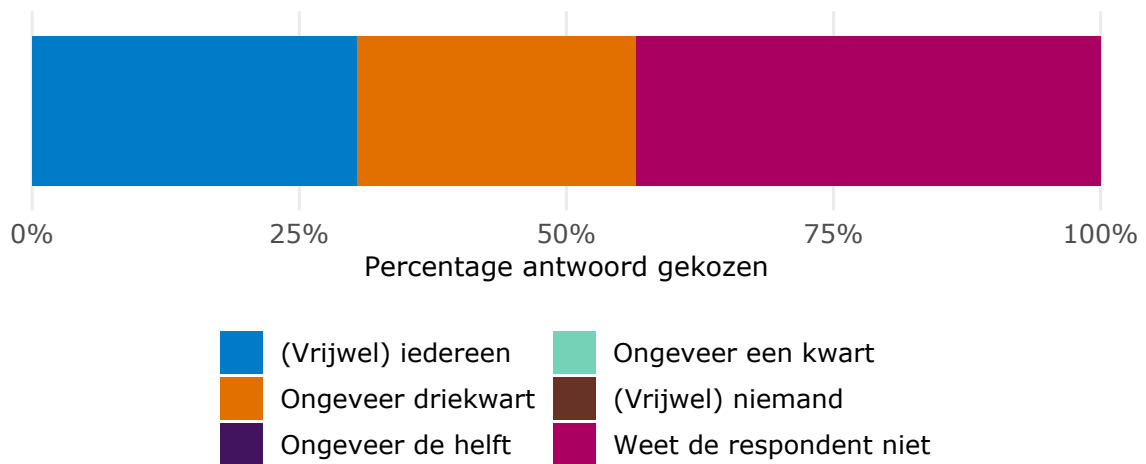
Afstandsonderwijs

Is er zicht op in hoeverre studenten actief deelnemen aan het onderwijs?



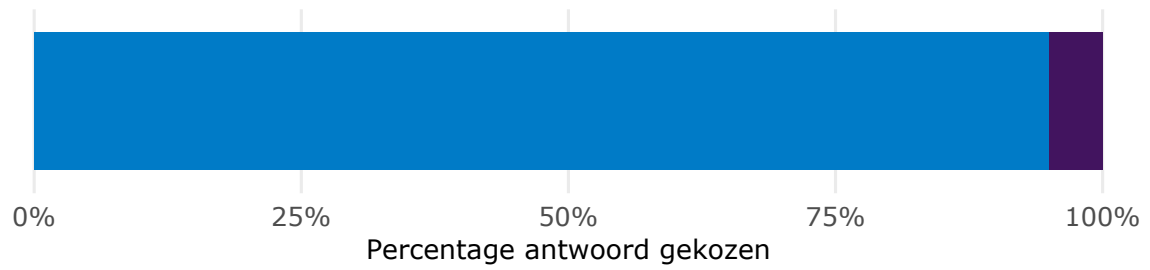
n = 23

Welk deel van de studenten neemt volledig deel aan het onderwijs voor zover dat aangeboden wordt?



n = 23

Welk onderwijsaanbod gaat nu (grotendeels) door en wat vervalt (grotendeels)?

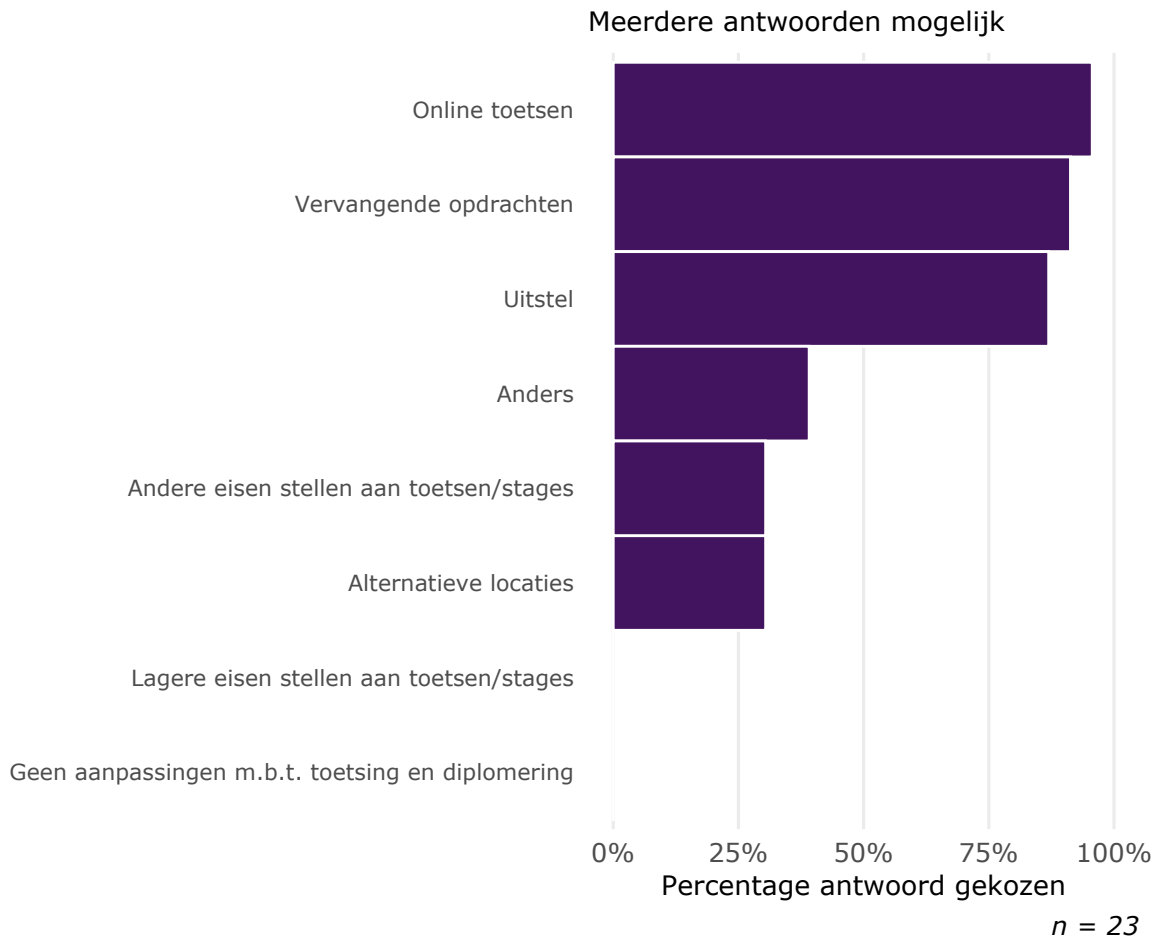


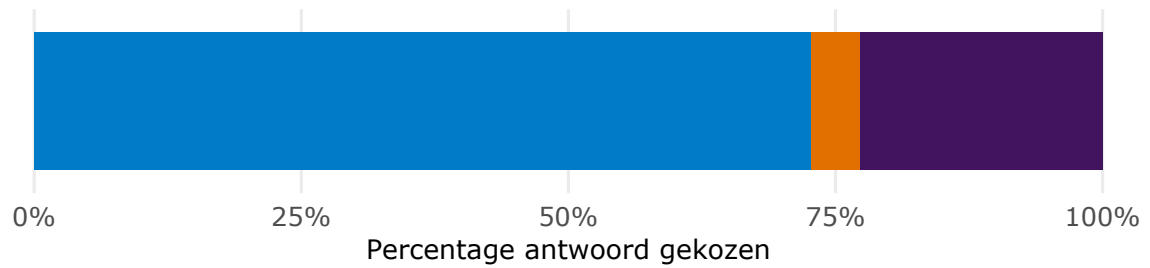
- (bijna) alles gaat door
- Weet de respondent niet
- (bijna) alles is vervallen

n = 20

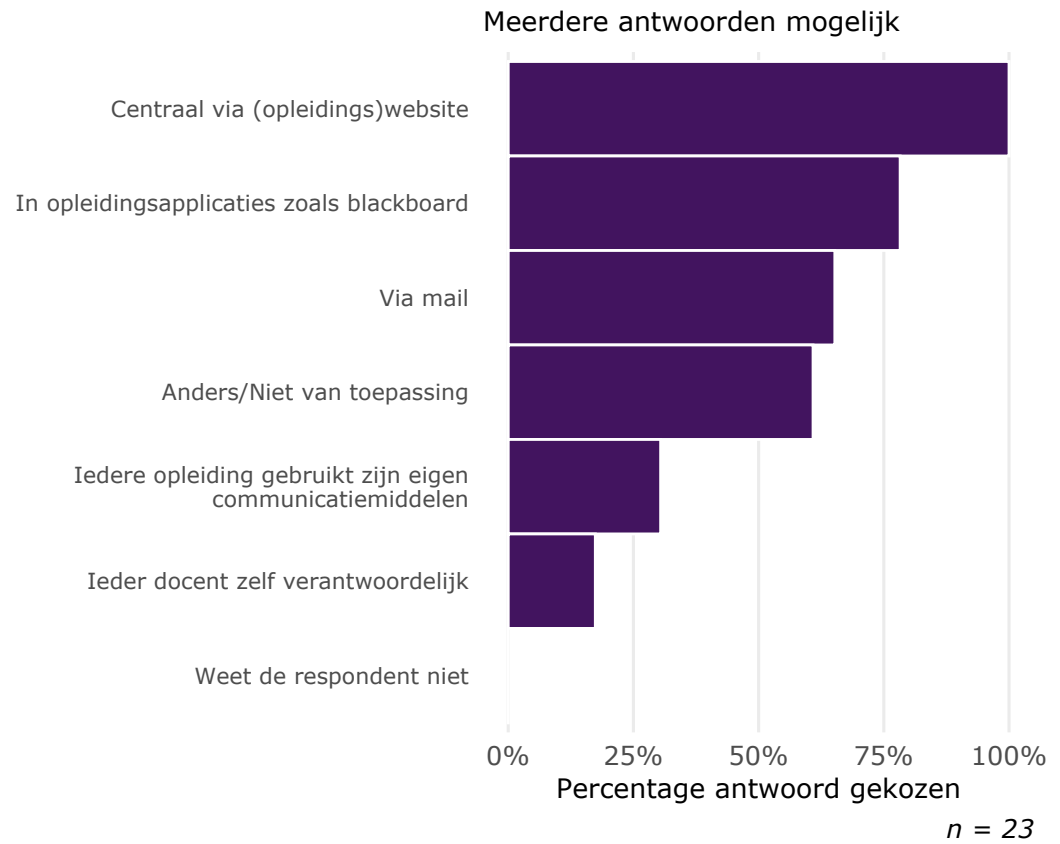
Toetsing en diplomering

Wat zijn de belangrijkste aanpassingen mbt toetsing en diplomering?



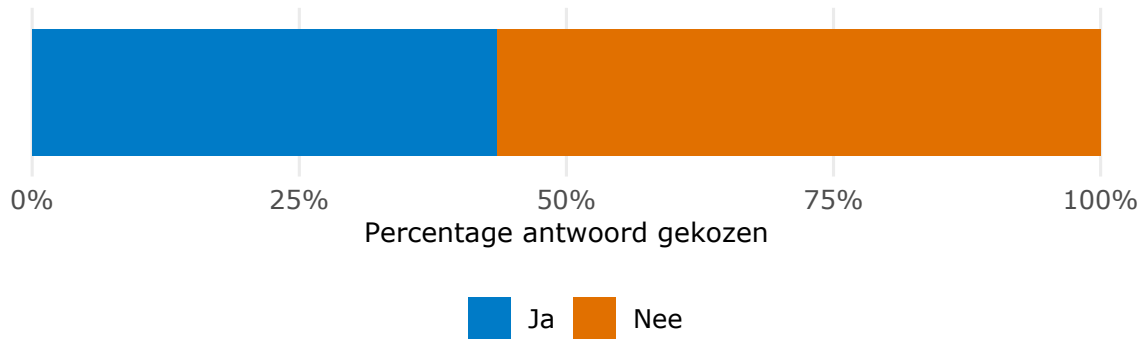
Welk type toetsing/examinering (aanbod en vorm) gaat nu (grotendeels) door en wat vervalt (grotendeels)?

n = 22

Hoe worden studenten over het huidige onderwijsaanbod en de toetsing geïnformeerd?

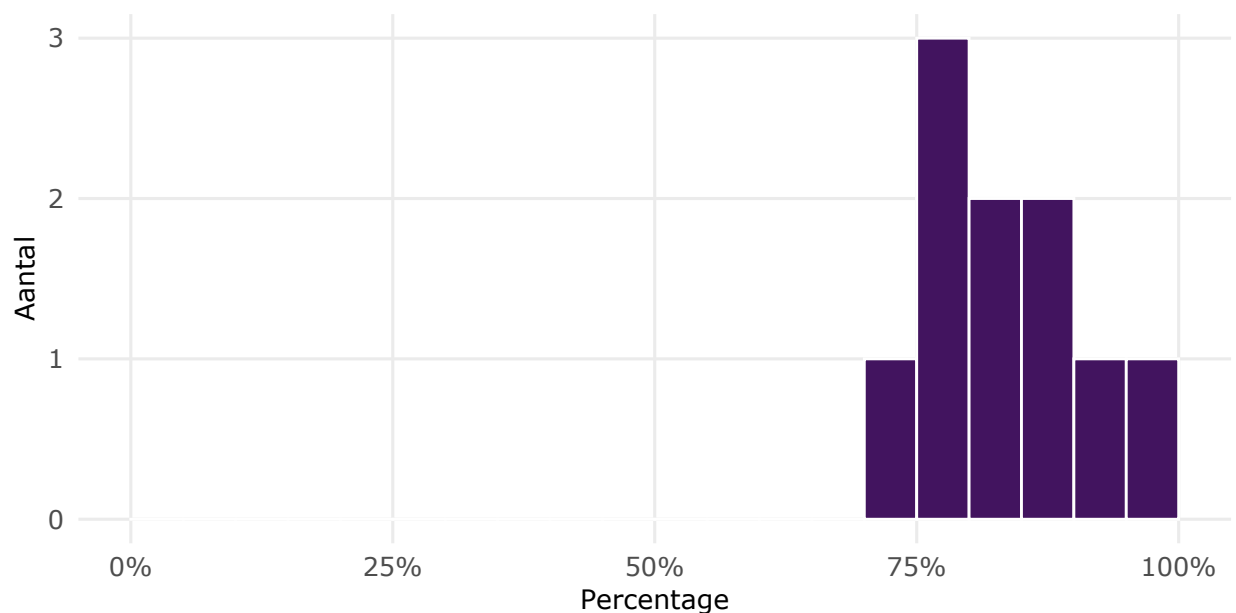
Studievertraging

Kan het bestuur een inschatting maken hoeveel studenten volgens de oorspronkelijke planning (voor COVID-19) kunnen diplomeren?



$n = 23$

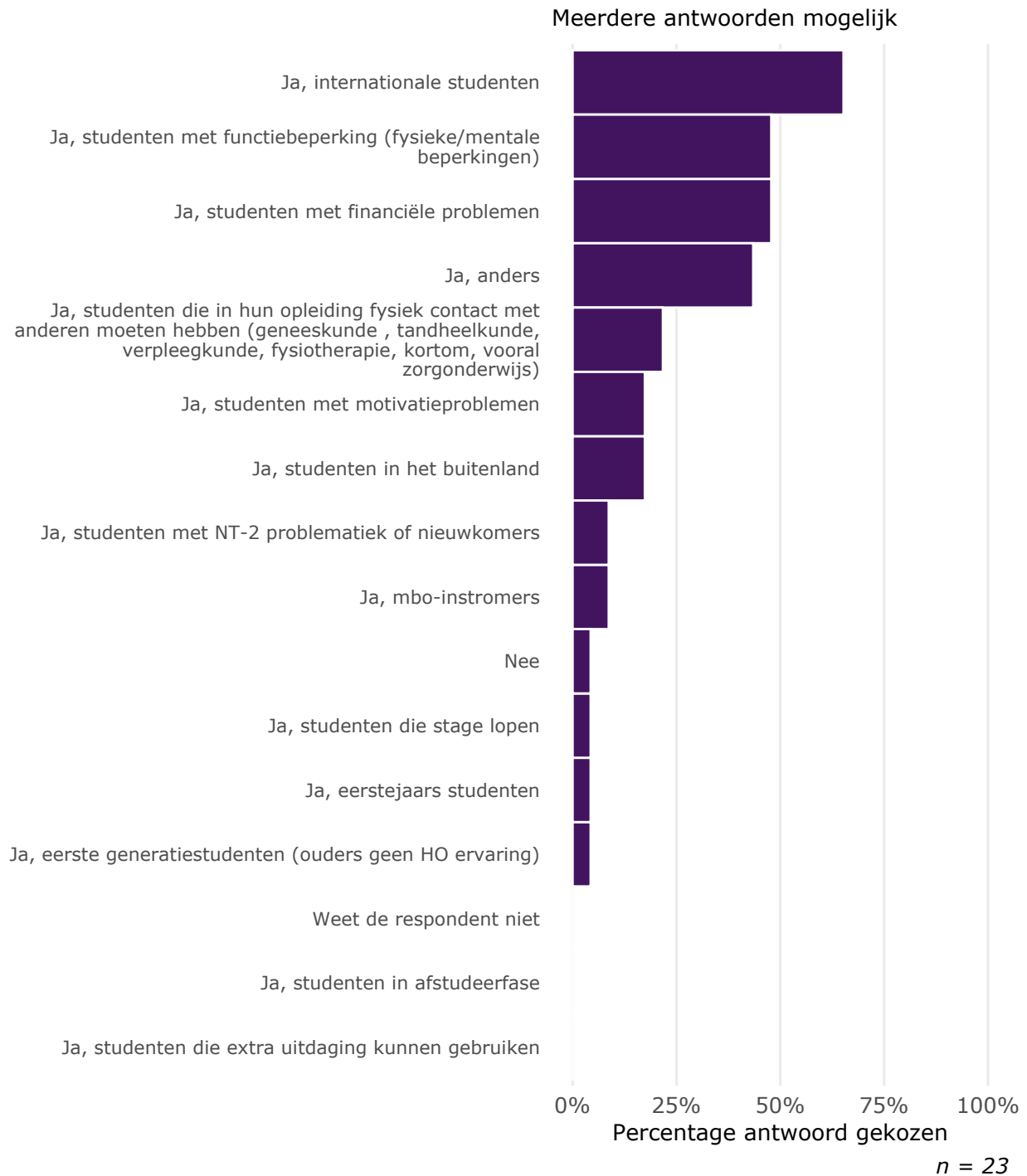
Welk aandeel van de laatstejaars studenten zal volgens de oorspronkelijke planning (voor COVID-19) kunnen diplomeren?

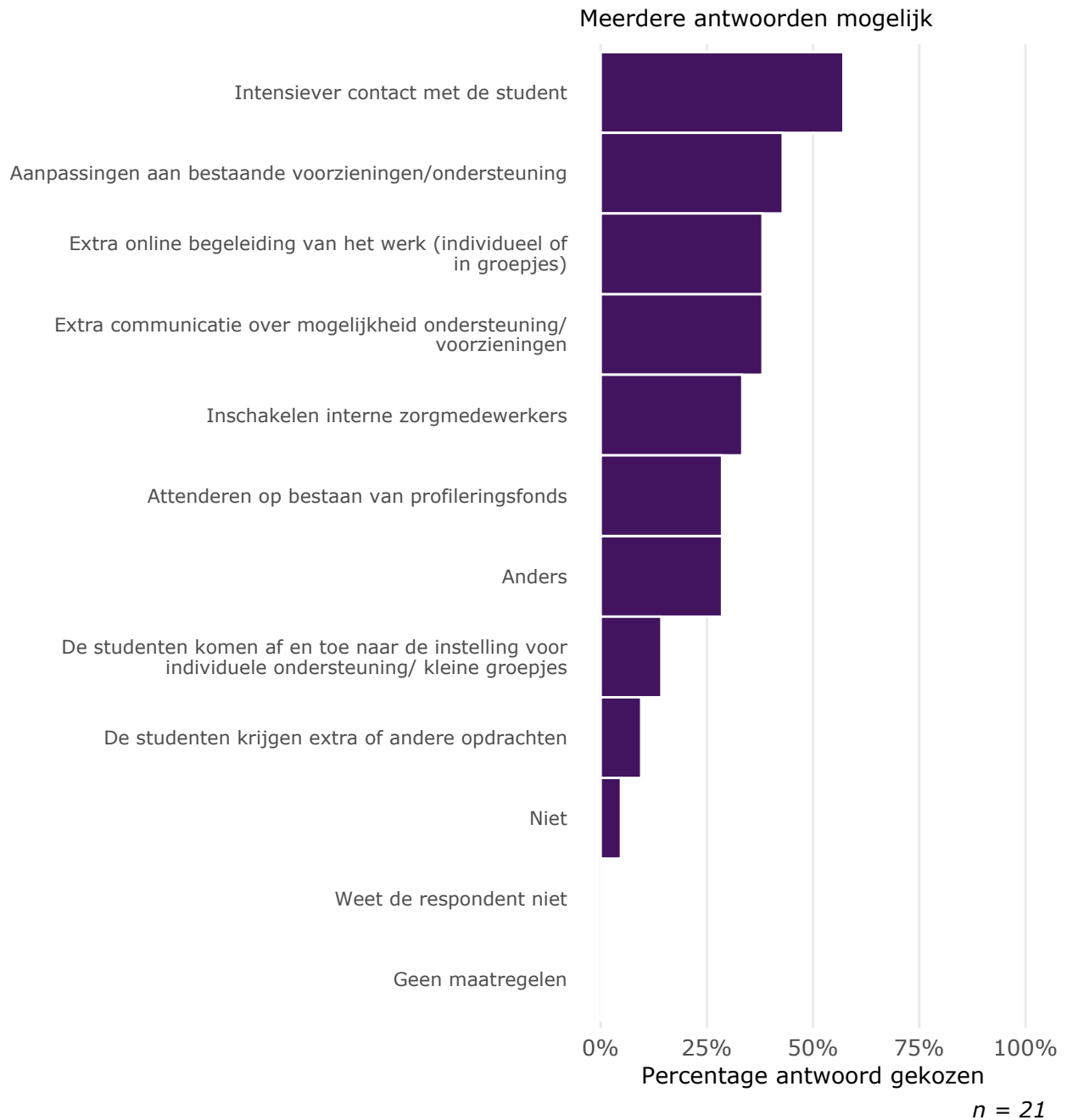


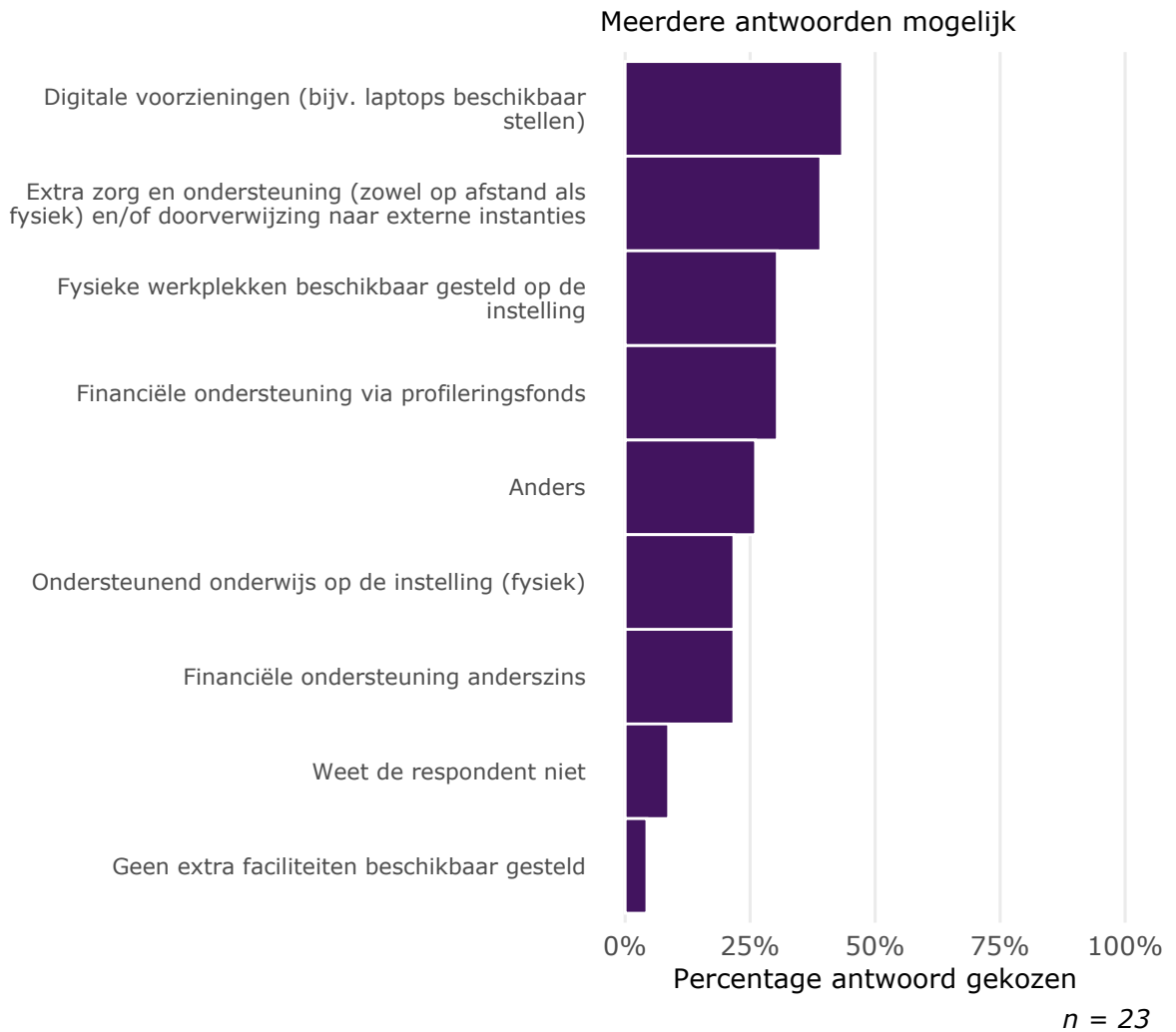
$n = 10$

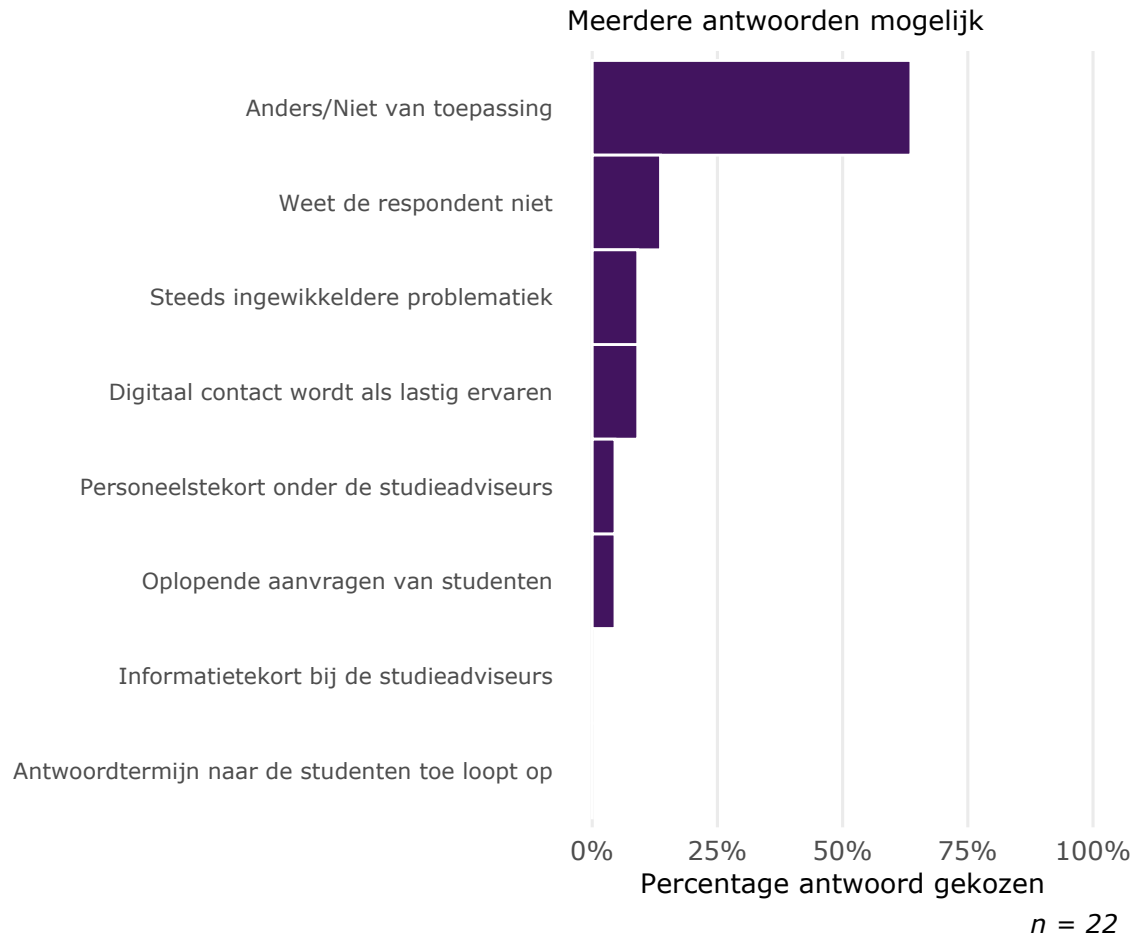
Specifieke groepen

Geven docenten, studietoelichters, -adviseurs of andere medewerkers extra aandacht aan specifieke groepen studenten?



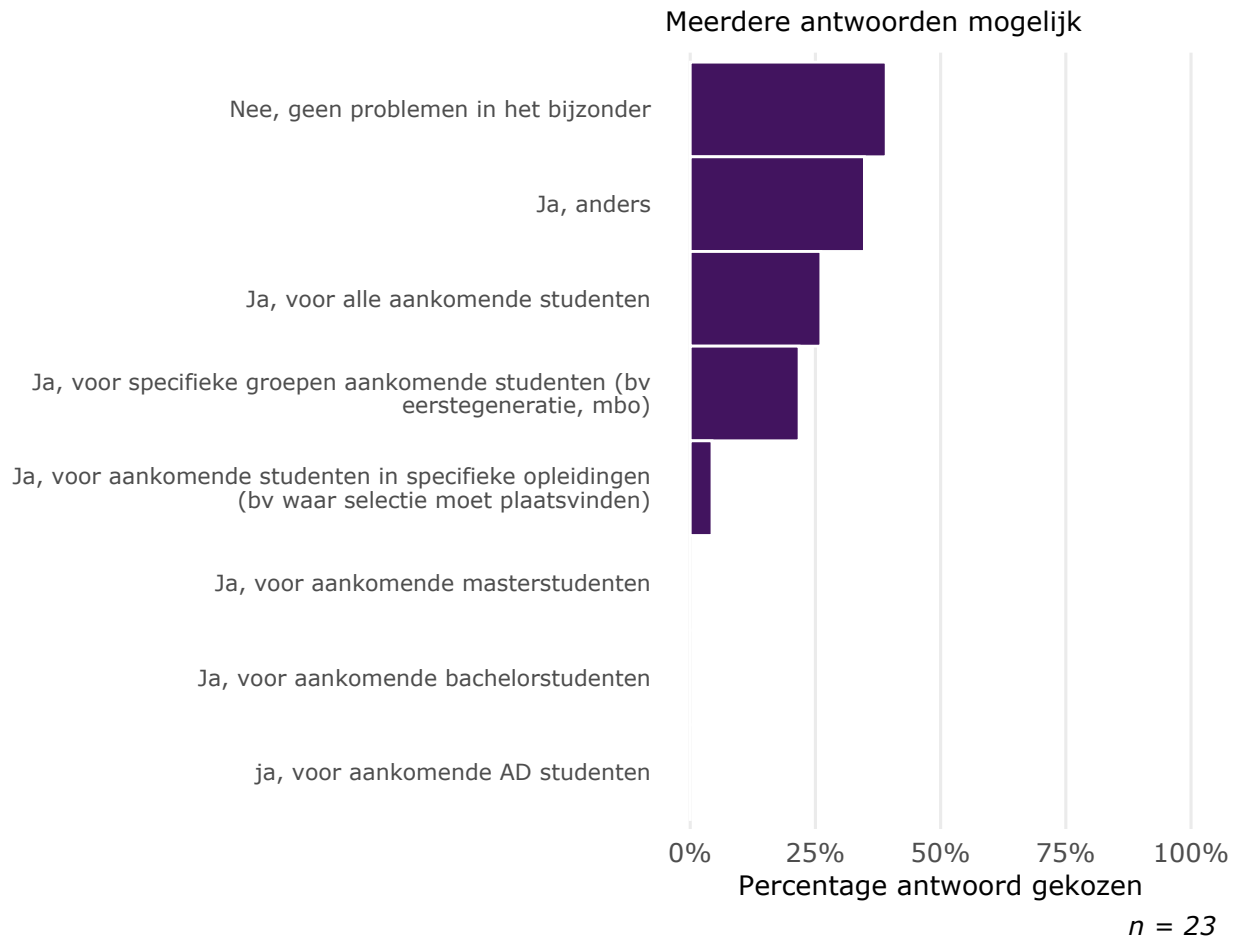
Hoe ondersteunen instellingen de specifieke groepen studenten waarvan ze denken dat die extra aandacht nodig hebben?

Zijn er extra faciliteiten beschikbaar gesteld aan studenten?

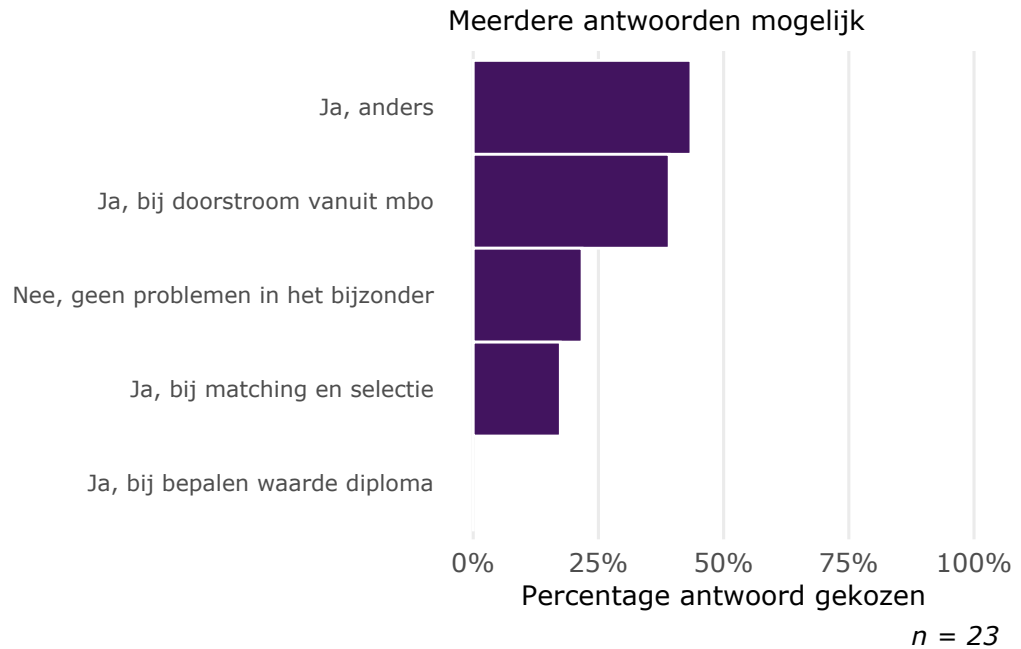
Wat zijn de meest belemmerende knelpunten bij het gebruik van de studieadviseurs door studenten?

In- en doorstroom

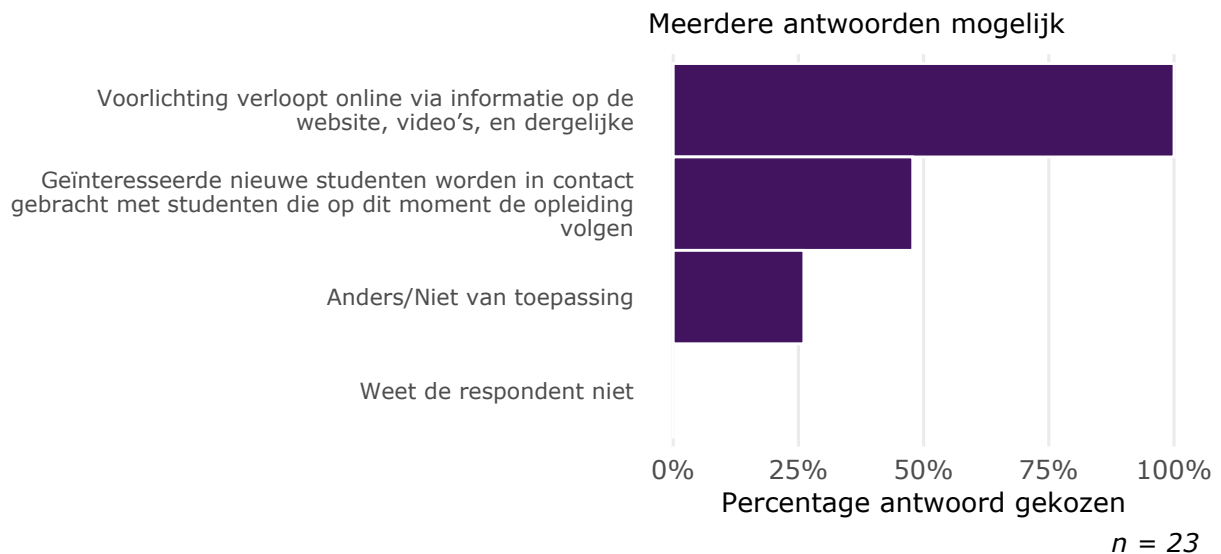
Worden er voor aankomende studenten problemen verwacht in het aanmeldproces?

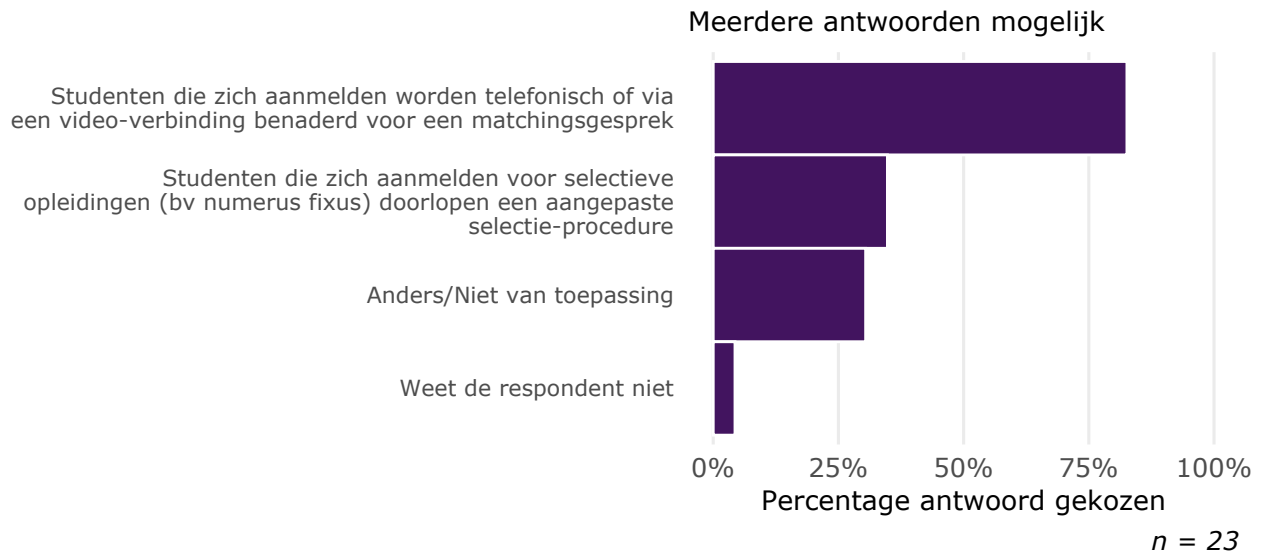


Worden er voor instellingen problemen verwacht in het aanmeldproces van aankomende studenten?



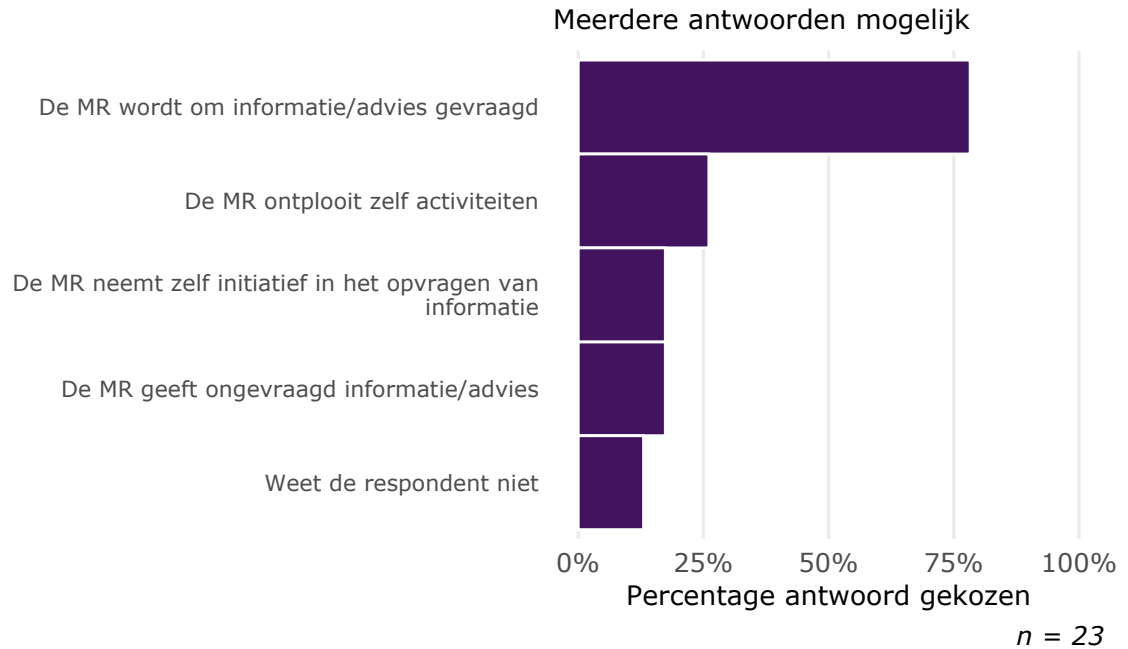
Hoe is de voorlichting voor nieuwe studenten geregeld?

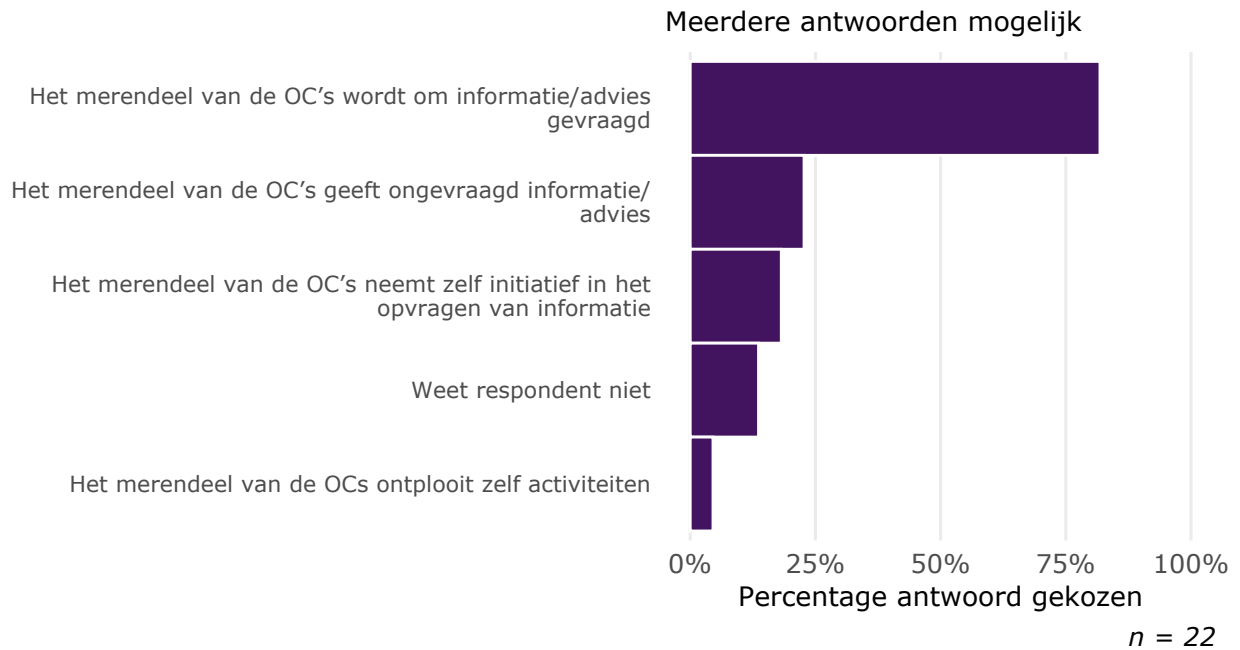


Hoe is het aannemen van nieuwe studenten geregeld?

Betrokkenheid en inspraak

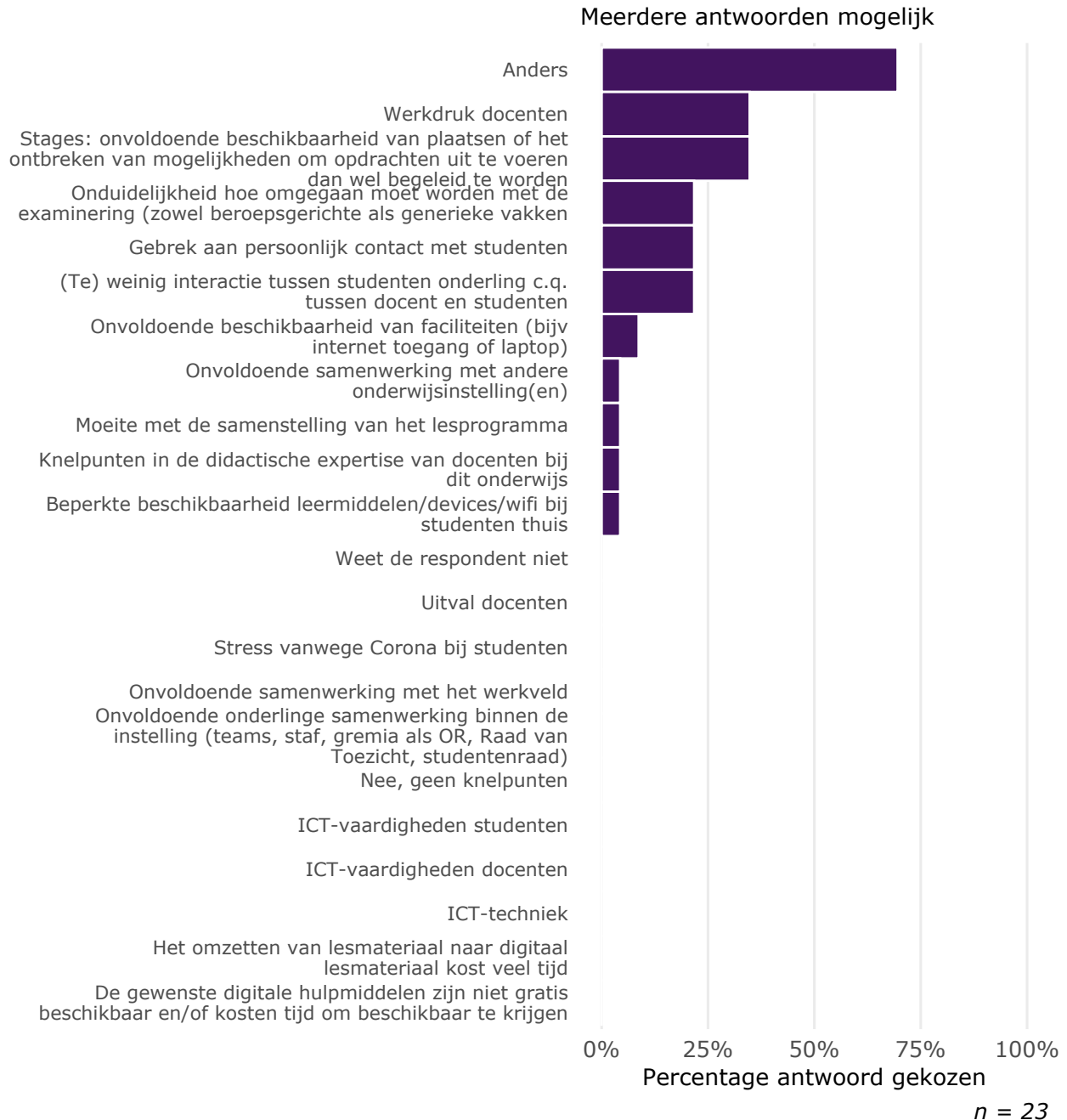
In hoeverre is de centrale medezeggenschap betrokken bij maatregelen die getroffen worden in het kader van COVID-19?



In hoeverre zijn de afzonderlijke opleidingscommissies (OC) betrokken bij maatregelen die getroffen worden in het kader van COVID-19?

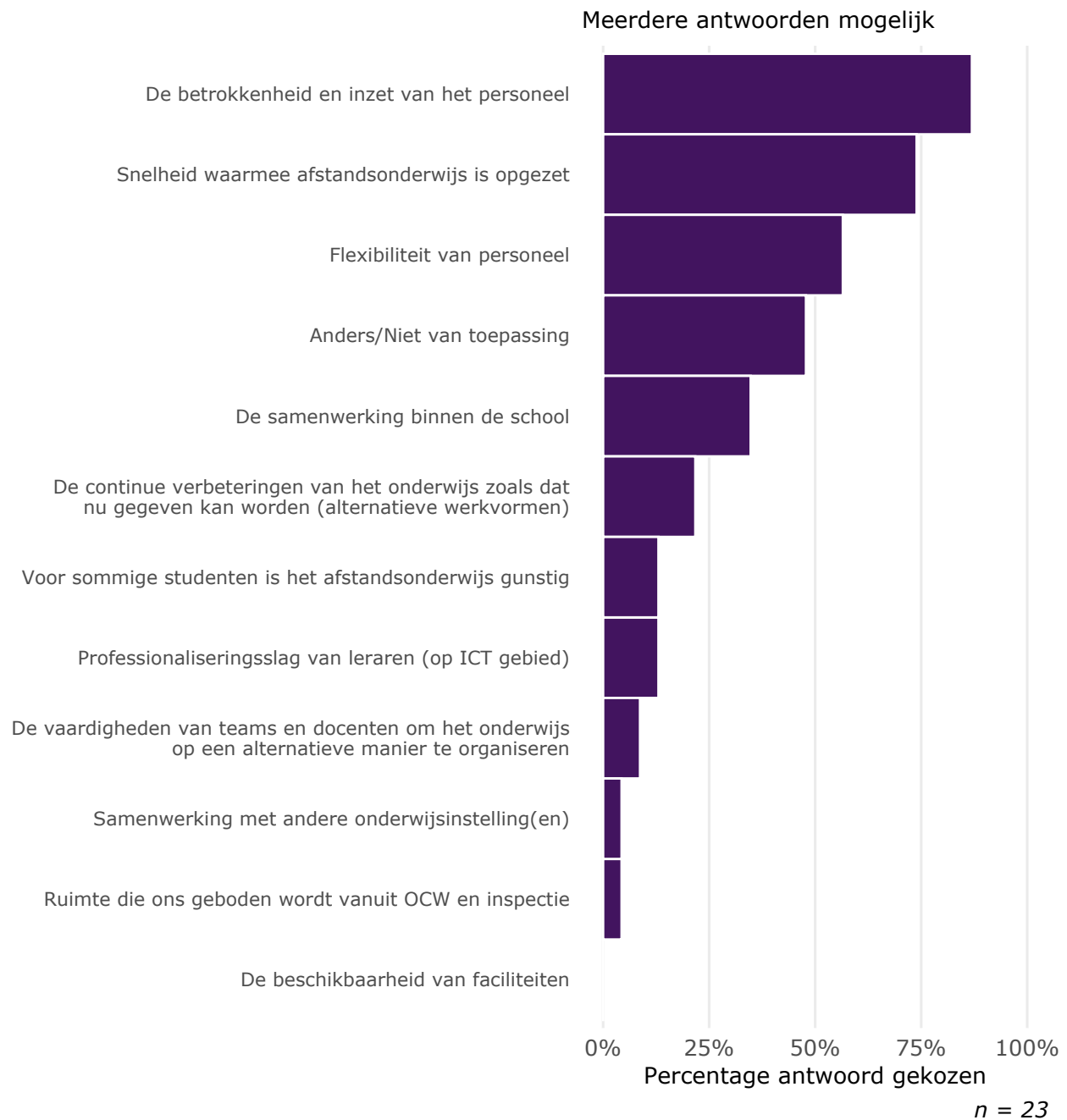
Dilemma's en successen

Wat zijn de voornaamste dilemma's en belemmeringen in relatie tot het organiseren en uitvoeren van aangepast onderwijs?



Voorbeelden uit de categorie 'anders' zijn: op afstand toetsen met behoud van kwaliteit; de werkdruk bij docenten i.c.m. hun eigen thuissituatie; financiële zorgen in de organisatie; het organiseren van 1,5 meter onderwijs met oog op het welzijn van studenten en vitaliteit van de medewerkers.

Terugkijkend op de afgelopen weken, wat zijn positieve punten volgens de instelling?



Voorbeelden uit de categorie 'anders' zijn: samenwerking in de regio; doelmatige communicatie binnen de organisatie; versnelling gebruik van innovaties.